

Rynek soków i koncentratów owocowych

XI Międzynarodowe Sympozjum zorganizowane przez Krajową Unię Producentów Soków (KUPS) w Bronistawowie (14–16 maja br.) odbywało się pod hasłem „Kondycja branży sokowniczej w obliczu wyzwań najbliższych 5 lat”. Na sympozjum wiele mówiono o ubiegłorocznych wysokich cenach owoców kupowanych do produkcji zagęszczonych soków owocowych i wpływie tych kosztów na kondycję branży — wiele z zakładów znalazło się w trudnej sytuacji, a część może nawet zbankrutować. Przy obecnej strukturze produkcji owoców w Polsce, bez zagospodarowania ich części przez zakłady przetwórcze, uprawa wielu gatunków byłaby niemożliwa. Polskie koncentraty soków owocowych trafiają na rynki całego świata, a część z nich, np. sok jabłkowy, należy do produktów globalnych, których cena nie powinna podlegać gwałtownym wahanom — jej nadmierny wzrost powoduje, że natychmiast spada spożycie czy rozwija się konkurencyjna produkcja w innych krajach.

Trudny rok i nieciekawe prognozy

Jak informował dr Romuald Ozimek (fot. 1) wiceprezes KUPS, w minionym sezonie przekroczone barierę ekonomiczną w procesie produkcji koncentratów soków owocowych (KSO). Polskie zakłady przetwórstwa owocowego wyprodukowały ich mało, ale przesadzono z ceną. *Wydawało się, że gdy czegoś jest mało, cena odgrywa drugorzędną rolę, ale było jednak inaczej. Tak wysokie ceny, jak te, które w ubiegłym roku oferowały sadownikom polskie zakłady przetwórcze, doprowadziły producentów zagęszczonych soków owocowych do bardzo trudnej sytuacji. Ten trudny okres trzeba przetrwać i to jest najważniejszą sprawą dla polskich zakładów przetwórczych* — mówił dr R. Ozimek.

Wahania wielkości zbiorów, a co za tym idzie, cen surowca w Polsce powodują, że czasem nawet w ciągu roku na światowym rynku pojawiają się nowi dostawcy koncentratów soków. Maleje także znaczenie naszego kraju jako dostawcy koncentratu soku jabłkowego (KSJ). W sezonie 2001/2002 mieliśmy 22% udział w jego rynku, a w sezonie 2006/2007

— 14%. Stale rośnie produkcja KSJ w Chinach — sądząc po liczbie sprzedanych w tym kraju urządzeń do jego produkcji, można będzie tam wyprodukować w najbliższym czasie nawet 1,5 mln ton KSJ (obecnie jest to około 1,1 mln ton). Dekoniunktura w produkcji KSJ w Polsce w minionym sezonie spowodowała koniunkturę w Chinach. Można mieć tylko nadzieję, że kraj ten z eksportera KSJ stanie się jego importerem, gdy zacznie się tam pić sok jabłkowy.

Romuald Ozimek informował o ciągłym braku porozumienia między zakładami przetwórstwa owocowego a sadownikami albo raczej organizacjami ich reprezentującymi (na spotkaniu sadowników reprezentował tylko prof. dr hab. E. Makosz prezes TRSK).

Leonard Świrkula z firmy Jahncepol podkreślał konieczność wyciągnięcia wniosków z sytuacji, jaka powstała w minionym sezonie i unikania przez zakłady przetwórcze konkurowania z sobą. Dodatkowo bardzo niekorzystny kurs euro do złotówki i ciągle umacnianie się polskiej waluty ogranicza możliwości eksportu szczególnie KSJ po cenach gwarantujących opłacalność. Prelegent także poruszył sprawę wzrostu eksportu chińskiego koncentratu — pochodzi stamtąd zarówno zły, jak i dobry surowiec, są tam także firmy, które inwestują w nowoczesne technologie, a tym samym poprawiają jakość produktów. *Nie potrafiliśmy się zorganizować, aby nie kupować tak drogo jabłek przemysłowych. Zapamiętamy to przez wiele lat, a i sam dałem się w to wciągnąć* — mówił L. Świrkula.

Produkt globalny

Towary globalne, takie jak KSJ czy koncentrat soku pomarańczowego (KSP), nie mogą bardzo drożeć, mówił Jacek Małecki (fot. 2) reprezentujący firmę Binder Internationale. Nie można także liczyć na lojalność na rynku KSO, gdyż ma on wielu uczestników, często o przeciwstawnych poglądach czy różnych interesach — mówił J. Małecki. Szczegółowo przedstawił także sytuację na światowym rynku KSO i działania, które doprowadziły do tego, że w rozpoczynający się sezon wiele zakładów przetwórczych wchodzi z niesprzedanym, drogim KSJ (tab. 1), a także z poważnym zadłużeniem w bankach i trudnościami nie tylko w utrzymaniu płynności finansowej, ale też z wywiązaniem się z podstawowych zobowiązań wynikających z konieczności opłacenia pracow-

Fot. 1. Romuald Ozimek wiceprezes KUPS (po lewej)

Fot. 2. Jacek Małecki, Binder Internationale

ników. Prelegent omówił także funkcjonowanie rynku w zależności od wielkości zbiorów owoców (tab. 2).

W latach 2005–2008 koncentrat soku pomarańczowego (ma dominujący udział w spożyciu soków owocowych na świecie) zdrożał, a perspektywy dotyczące jego produkcji są niepokojące. W latach 2005–2007 nastąpiło zwiększenie zakupów KSJ z Chin i stał się on wówczas tanią alternatywą dla KSP. W tym okresie Chiny zwiększyły produkcję KSJ prawie dwukrotnie. W roku 2007 KSJ szybko drożał, na skutek wzrostu cen surowca do jego produkcji, co spowodowało, że na przełomie 2007/2008 roku ograniczono gromadzenie zapasów obu koncentratów i poszukiwano nowych rozwiązań. Producenci KSJ zarówno w Chinach, jak i w Polsce stanęli przed wielkim wyzwaniem — produkowany w tych krajach koncentrat stał się za drogi i nie opłaca się go eksportować. Wszyscy czekają i liczą, że uda się sprzedać bez strat zapasy koncentratu. Równocześnie wzrosły nie tylko koszty produkcji, ale także umocnił się kurs złotówki w stosunku do euro i yuana (waluty chińskiej) w stosunku do dolara. ▶

Tabela 1. Sytuacja na rynku KSJ w Polsce i na świecie w sezonie 2007/2008 (za J. Małeckim, Binder Internationale)

Polska	Świat
<ul style="list-style-type: none"> kwiecień 2007 r. dobre prognozy dla zbiorów jabłek (>2,2 mln ton) 	—
<ul style="list-style-type: none"> maj 2007 r. katastrofalne straty przymrozkowe, prognozy plonu maks. 1,2 mln ton jabłek 	<ul style="list-style-type: none"> maj–wrzesień 2007 r. Chiny drastycznie zwiększają eksport KSJ
<ul style="list-style-type: none"> czerwiec 2007 r. Polska zwiększa import KSJ z Chin 	<ul style="list-style-type: none"> czerwiec–sierpień 2007 r. odbiorcy UE gromadzą zapasy KSJ
<ul style="list-style-type: none"> sierpień 2007 r. ostrożne otwarcie sezonu, cena jabłek przemysłowych <0,6 zł/kg, cena KSJ szybko rośnie (>1800 euro/t) 	<ul style="list-style-type: none"> sierpień–październik 2007 r. wykup kwaśnego KSJ (na Litwie i Ukrainie), KSJ opłaca się produkować prawie wszędzie (wznowienie produkcji w Niemczech, Austrii), światowy rynek KSJ się bilansuje
<ul style="list-style-type: none"> wrzesień 2007 r. cena jabłek przemysłowych >1 zł/kg, cena KSJ rośnie (>2000 euro/t) 	
<ul style="list-style-type: none"> październik 2007 r. masowy import jabłek przemysłowych do Polski i produkcja KSJ przy cenie surowca >1,15 zł/kg, KSJ osiąga cenę 2400–2550 euro/t 	
<ul style="list-style-type: none"> listopad 2007 r. spadek sprzedaży, zatrzymanie produkcji KSJ i importu jabłek, rynek wchodzi w stan uśpienia, w polskich zakładach są duże zapasy niesprzedanego KSJ (>50 000 ton) 	
<ul style="list-style-type: none"> grudzień 2007–kwiecień 2008 r. systematyczny spadek cen KSJ (<1700 euro/t) 	
<ul style="list-style-type: none"> kwiecień 2008 r. w zakładach są zapasy niesprzedanego KSJ (<30 000 ton) 	

Tabela 2. Funkcjonowanie rynku KSO, w zależności od urodzaju owoców (za J. Małeckim, Binder Internationale)

Czynniki	Stan zbiorów		
	olbrzymi nieurodzaj	normalny urodzaj	katastrofalny nieurodzaj
Surowiec	bardzo niskie ceny surowca	ceny zmieniają się racjonalnie — rosną i maleją, ale zawsze w granicach rozsądku	bardzo wysokie ceny surowca
Dostawcy – przetwórcy	napięcia między dostawcami a przetwórcami; płatności za surowiec rozłożone w czasie	zmiany cen surowców nie wywołują napięć; rynek akceptuje te zmiany płynnie	walka o surowiec; pośrednicy przejmują inicjatywę; przepłacenie surowca; drogi import; olbrzymie zapotrzebowanie na środki finansowe
Przetwórcy – odbiorcy	duże zapasy wyrobów gotowych, ale w niskich cenach; ceny sprzedaży spadają, ale zapewniają minimum rentowności	zmiany cen surowców nie wywołują napięć; produkcja i sprzedaż są z sobą skorelowane; rentowna sprzedaż i niskie zapasy końcowe	szybki wzrost cen KSJ powoduje „zerwanie się rynku”, czyli jest produkcja, ale nie ma sprzedaży, tworzą się bardzo drogie zapasy; kłopoty z płynnością i zdolnością kredytową

Jak informował Jacek Małecki, zakłady cały czas rozbudowują moce przerobowe — w latach 2005–2008 nastąpił wzrost zdolności produkcyjnych z około 300 000 ton KSJ do prawie 400 000 ton KSJ. Dodatkowo w kraju powstają nowe zakłady przetwórcze. Przy rosnących zdolnościach produkcyjnych nie są tworzone nowe bazy surowcowe. Wyjątkiem są nieliczne firmy, np. Agran Juice, która promuje zakładanie sadów przemysłowych z odmian z serii Re odpornych na parcha jabłoni.

W Polsce udział jabłek przemysłowych w zbiorach ogółem wynosi prawie 60%, w Chinach jest to poniżej 30%. Sadownicy w Polsce inwestują nie w produkcję jabłek przemysłowych, ale w chłodnictwo i nowe odmiany ('Gala', 'Ligo', 'Śampion', 'Golden Delicious'). Mimo zwiększenia nasadzeń 'Idareda' maleje jego udział w strukturze odmianowej owoców kupowanych do produkcji KSJ. Zmniejsza się także kwasowość produkowanego u nas KSJ. Może ona zresztą przestać być atutem naszego koncentratu, na skutek stanowiska AIJN(TC) z 18 marca 2008 r. dopuszczającego zakwaszanie KSJ np. sokiem z limonki.

Wartość polskiej złotówki się umacnia, a także stale rosną, i to znacznie, koszty produkcji, co powoduje, że produkcja koncentratów owocowych w Polsce może być coraz mniej opłacalna dla zakładów.

Jak informował J. Małecki, zapasy niesprzedanego KSJ spowodują perturbacje finansowe (trudności w spłacie zobowiązań i w utrzymaniu zdolności kredytowej) zakładów przetwórczych. Część zapasów pozostanie na bieżący sezon i będzie musiała zostać znacznie przeceniona, co wpłynie niekorzystnie na wyniki finansowe zakładów. Światowy rynek odreagowuje wysokie ceny — na początku 2008 r. wyraźnie zmniejszyły się dostawy KSJ z Chin, spadają także ceny tego koncentratu. Chiny — podobnie jak Polska — w rozpoczynający się sezon wchodzą z dużymi zapasami KSJ, dodatkowo prognozowany jest dalszy wzrost jego produkcji w tym kraju w 2008 r.

Do czynników kształtujących przyszły popyt na soki owocowe zalicza się wzrost liczby ludności (w 2050 r. na świecie ma być 9 miliardów ludzi), a także wzrost spożycia soku jabłkowego w Rosji, na Ukrainie i w USA. Silny rozwój ekonomiczny trzeciego świata, gdzie spożycie soków jest bardzo niskie (Azja poniżej 1 litra na osobę, podczas gdy w Europie ponad 25 litrów na osobę), pozwala sądzić, że zapotrzebowanie na KSO będzie się w tej części świata zwiększać.

W rejonach uprawy pomarańczy obserwuje się także niekorzystne zmiany klimatyczne wpływające na wielkość zbiorów. Ubywa terenów rolnych — rozwój infrastruktury, mieszkalnictwa, tradycyjne uprawy roślin do produkcji żywności konkurują z produkcją biopaliw.

Prognozy

Jak informował prof. dr hab. Eberhard Makosz prezes TRSK, w Polsce nadal nie śledzi się dokładnie tego, co dzieje się na światowych rynkach. Przy postępującej globalizacji jest niezbędne, aby wiedzieć, co i jak produkować. W kraju brakuje rzetelnych prognoz dotyczących zbiorów owoców po-

szczególnych gatunków, a przewidywania często się różnią w zależności od źródła. W takim kraju, jak Polska, przy dużym rozdrobieniu produkcji, podanie dokładnych szacunków wielkości zbiorów jest jednak bardzo trudne. O wielkości produkcji w Polsce informuje GUS i, o ile w przypadku np. produkcji rolniczej, szybko dokonuje się tam korekt, to dla produkcji ogrodniczej są one zbyt późno lub niewłaściwie przeprowadzane. Profesor Makosz na spotkaniu nie podał prognoz zbiorów owoców w Polsce, gdyż było na to jeszcze zbyt wcześnie, oczywiście jest jednak, że tegoroczne zbiory będą wyższe od ubiegłorocznych. Z uwagi jednak na drożącą siłę roboczą i niedobór pracowników do zbioru owoców może okazać się, że — mimo dużych plonów — część owoców nie zostanie zebrana. Jak informował profesor, uprawy sadownicze stają się coraz mniej opłacalne i należy pamiętać o tym, że gdy zaoferuje się sadownikom 20–30 gr/kg jabłek przemysłowych, będzie ich stać na produkcję owoców do przetwórstwa. Bez partnerskiej współpracy, zarówno sadownikom, jak i zakładom, trudno będzie utrzymać opłacalność produkcji. Ważne jest także zachowanie proporcji ceny surowca do ceny koncentratu. Według prof. Makosza, stosunek ten mógłby wyglądać następująco: cena koncentratu 1 zł/l — cena surowca 0,3 zł/kg (0,09 euro/kg) i, odpowiednio, 1,2 zł/l — 0,4 zł/kg (0,12 euro/kg); 1,4 zł/l — 0,45 zł/kg (0,13 euro/kg); 1,6 zł/l — 0,7 zł/kg (0,20 euro/kg). Jeśli jednak takie proporcje nie będą utrzymywane, strajki sadowników będą uzasadnione.

Nie opłaca się już dzisiaj z sobą konkurować, warto utworzyć bank informacji o tym, ile, czego jest na rynku, z podziałem na owoce deserowe i przemysłowe. Trzeba organizować spotkania przetwórców i sadowników. Ten rok powinien ułatwić zawieranie umów i może warto coś w tym kierunku zrobić — mówił prof. E. Makosz.

Kierunek — Wschód

Jak informował Julian Pawlak (fot. 3) prezes KUPS, roczne spożycie soków w Rosji jest nadal niewielkie i wynosi za-

Fot. 3. Julian Pawlak prezes KUPS

fot. 1–3 T. Werner

ledwie 15 l/osobę, podczas gdy na przykład w Niemczech sięga 46 l/os., w Finlandii — 32 l/os., Norwegii — 31 l/os., Austrii — 28 l/os., Wielkiej Brytanii — 22 l/os. W Rosji najczęściej spożywanym sokiem jest sok jabłkowy, a następny w kolejności — pomarańczowy. Prawie 80% rynku soków owocowych w Rosji kontrolowane jest przez 4 duże firmy (jednymi z większych udziałowców są Pepsi Cola i Coca Cola). Jak informował Yurij Antipow z Rosyjskiego Stowarzyszenia Producentów Soków, należy się spodziewać, że w Rosji zwiększy się spożycie soków z uwagi na rosnącą liczbę osób dobrze zarabiających. Największy wzrost spożycia oczekiwany jest poza Moskwą, w której obecnie jest ono już na europejskim poziomie. Spożycie soków może jednak ograniczać wysoka inflacja powodująca wzrost kosztów żywności, za którym nie nadąża wzrost płac. Poza tym ludność rosyjska jest przyzwyczajona do krajowych produktów, co może utrudnić sprzedaż zagranicznych gotowych produktów na tamtejszym rynku. Szansę mają natomiast producenci koncentratów soków owocowych, gdyż tylko 7% tych przeznaczonych do produkcji soków pochodzi z rosyjskich owoców, reszta jest importowana. Można przypuszczać, że w produkcji soków jabłkowych w Rosji używa się polskiego KSJ, ale w oficjalnych statystykach Polska, jako dostawca surowca do produkcji soków, jest na odległej pozycji — wyprzedzają nas Chiny, Brazylia, Holandia, Niemcy i Izrael.

Zwiększenie spożycia soków owocowych przewiduje się także na Ukrainie — obecnie rocznie wynosi ono 12 l/os., a w 2001 r. było to zaledwie 3,6 l/os. Wzrost spożycia soków będzie możliwy dzięki rosnącym dochodom ludności. Produkcja soków owocowych w tym kraju także dynamicznie rośnie — średnio o 20–40% rocznie. Na Ukrainie, podobnie jak w Rosji, około 90% rynku soków owocowych jest w rękach 3 dużych producentów.

Ubiegłoroczny wzrost cen KSJ był przyczyną zwiększenia produkcji tego surowca na Ukrainie, co spowodowało, że kraj ten uzyskał kilka procent europejskiego rynku tego koncentratu. Ubiegłoroczne zbiory jabłek na poziomie około 1 mln ton i wysoki udział owoców przemysłowych (około 60%) spowodowały, że na Ukrainie wyprodukowano znaczną ilość tego surowca. Obecnie u naszego wschodniego sąsiada produkcją koncentratu zajmuje się 35 zakładów, z tego 10 odpowiada za 70% rynku. W zakładach tych są jeszcze znaczne moce przerobowe, a niewysokie w 2007 roku ceny jabłek (około 0,5 zł/kg) spowodowały, że zysk zakładów był wysoki. Dochody uzyskane za sprzedaż KSJ pozwolą na zainwestowanie w nowe, lepsze maszyny, co zapewne będzie skutkowało produkcją koncentratu lepszej jakości (dotychczas występowały problemy np. z jego klarownością).

Tomasz Werner

Haygrove tunnels

tunele zaprojektowane i produkowane przez ogrodników

- Szeroka oferta tuneli:
 - tunele pojedyncze
 - tunele zblokowane
 - tunele z rynnami lub bez rynien
 - tunele teleskopowe
 - tunele sadownicze Voen
- Szerokość naw od 5 do 9m, długość dowolna
- Szybki montaż i demontaż tuneli
- Ogromna zaleta: możliwość zastosowania tuneli na wczesnych plantacjach truskawek i przeniesienie ich na odmiany powtarzające w tym samym roku
- Jesteśmy producentem, posiadamy biuro projektowe
- Oferujemy również specjalistyczne maszyny ogrodnicze w tym samobieżny kombajn do zbioru truskawek
- Jesteśmy wyłącznym przedstawicielem firmy Voen z tunelami sadowniczymi

Haygrove Poland Sp. z o. o.
Nowa Wieś Książęca 4a
63-640 Bralin
tel. 062 781 96 10, fax 062 781 19 96
kom. 0605 113 609

DROPPLANT

26-085 Miedziana Góra k/Kielc
Kostomłoty II, ul. Łódzka 134a
tel./fax 0..41 303-11-77, tel. 0..41 303-22-41
tel. kom. 0604 06-11-20
e-mail: zim@dropplant.com.pl
www.dropplant.com.pl

Systemy nawadniania kropłowego, zraszania, zamgławiania i nawożenia roślin w szklarniach, tunelach foliowych, sadach, uprawach polowych i ogrodach przydomowych.

102-4